

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук
Богути Валентини Миколаївни
на дисертаційне дослідження Бикової Ольги Вікторівни
**“Формування індивідуальних творчих здібностей майбутніх вчителів
хореографії у процесі позааудиторної роботи
вищих навчальних закладів”**,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання

Актуальність рецензованого дослідження обумовлюється сутнісними характеристиками сучасних тенденцій реформування освітнього простору держави та інноваційним розвитком системи вищої освіти. Саме в умовах утвердження нової освітньої парадигми, визначальними рисами якої є: акцентування на особистісно-орієнтованому навчанні та творчому розвитку особистості, перехід до евристично-пошукової моделі навчального процесу, оптимальне поєднання теоретичних і практичних компонентів освіти й виховання, особливого значення набуває використання активних форм навчання у вищих навчальних закладах, які сприяють не тільки формуванню інтелектуальних знань та спеціальних умінь і навичок, а забезпечують високий рівень творчого самовдосконалення особистості студента.

В умовах кредитно-трансферної системи організації навчання зростають потреби у підготовці креативного педагога, здатного критично мислити, самостійно аналізувати, оцінювати і усвідомлювати перспективи саморозвитку, регулювати власну діяльність, орієнтуватися в інформаційному просторі, відповідати міжнародним стандартам. Це поглиблює суперечність між сучасними освітніми вимогами до особистості майбутнього спеціаліста та недостатнім рівнем сформованості рефлексивних механізмів у випускників педагогічних ВНЗ і наявним рівнем їхніх фахових компетентностей. Тому, підготовку майбутніх фахівців слід спрямовувати на формування здатності до самостійної творчої діяльності на всіх етапах процесу навчання. З огляду на це, дисертаційне дослідження Бикової Ольги Вікторівни є безперечно

своєчасним як за змістом, так і здобутими результатами, тому повністю відповідає потребам сучасної педагогічної науки та виховної практики.

Ознайомлення зі змістом представленої дисертації переконує в тому, що її автором було виконано великий обсяг науково-пошукової та експериментальної роботи, проаналізовано значну кількість теоретичних і методичних джерел. У контексті останнього науково вивірено об'єкт, предмет, мету і завдання дисертаційної роботи, достатньо ґрунтовно охарактеризовано теоретичну основу, методи дослідження, його наукову новизну, теоретичне значення та практичну значущість здобутих результатів. Логіка побудови дисертаційної роботи відповідає визначеним меті і завданням дослідження.

Ґрунтовний аналіз переважно психологічної літератури дали змогу здобувачеві розкрити й охарактеризувати з позицій власного дослідження, сутність і зміст його провідних понять, визначити та обґрунтувати педагогічні умови формування індивідуальних творчих здібностей майбутніх учителів хореографії в процесі позааудиторної виховної роботи вищих навчальних закладів. На особливу увагу заслуговує укладений дисертантом у параграфі 1.1. тезаурус сутності поняття «творчі здібності», що дало змогу науково вивірено дати характеристику провідного поняття дослідження “індивідуальні творчі здібності майбутніх учителів хореографії”, зміст якого дисертант розглядає в інтеграції базового, мотиваційного та пізнавального компонентів.

Актуалізація понятійно-категоріального апарату дослідження та результати констатувального етапу педагогічного експерименту стали підґрунтям для визначення й обґрунтування дисертантом таких педагогічних умов індивідуальних творчих здібностей майбутніх учителів хореографії в процесі позааудиторної виховної роботи, як: створення креативного позааудиторного середовища як мотиваційного чинника формування індивідуальних творчих здібностей; активізація знань студентів щодо використання потенціалу хореографічного мистецтва у

розвитку своєї творчої індивідуальності; використання комплексу творчих завдань під час проходження педагогічної практики.

Спираючись на науковий доробок, Ольга Вікторівна переконливо доводить, що ефективним засобом формування досліджуваної якості є хореографічне мистецтво. Суттєво відрізняючись художньо-образною й інтонаційно-пластичною лексикою різні напрями танцювального мистецтва здатні активізувати у майбутніх учителів хореографії творчу уяву й фантазію, пошуково-перетворюючий стиль мислення та специфічні мотиви, які і визначатимуть наявність у майбутніх спеціалістів ознак педагогічної креативності.

Позитивом роботи, на нашу думку, є акцентування уваги здобувачем на невід'ємній складовій професійної підготовки у вищому навчальному закладі – позааудиторній роботі, яка дає змогу студентам-хореографам гармонізувати внутрішні та зовнішні чинники формування професійної культури, створює додаткові умови для реалізації внутрішнього потенціалу, оволодіння засобами самоактуалізації, самовиховання та самоосвіти. Дисертант наполягає, що розвитку творчості майбутніх учителів хореографії сприяють різні види та форми поза аудиторної роботи (науково-дослідна робота відповідно до особливостей спеціальності, безпосередня участь у конференціях, семінарах, майстер-класах, творчих колективах, проходження педагогічної практики тощо), у результаті чого їхня подальша професійна діяльність усе більше набуває творчого характеру.

Аналіз результатів упровадження запропонованих педагогічних умов у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів свідчить про ефективність обґрунтованого здобувачем змісту експериментально-дослідної роботи, який насичений завданнями теоретико-методичного та виконавсько-технологійного напрямів роботи. Саме останнє, на нашу думку, є позитивним результатом виховної роботи викладачів вищого навчального закладу, за активної участі Ольги Вікторівни, оскільки рівень сформованості індивідуальних творчих здібностей майбутніх учителів

хореографії, за науково вивіреною характеристикою здобувача, є цілеспрямованим процесом залучення студентів до освітньої діяльності, яка забезпечує розвиток їхніх творчих здібностей, мотивує до самореалізації, активізує креативність, створює умови для пошуку індивідуального творчого стилю діяльності та само актуалізації.

На схвальний відгук рецензованої роботи, на нашу думку, заслуговують представлені у дисертації та відповідних публікаціях дисертанта апробований навчально-методичний комплекс, який складається з посібника «Формування індивідуальних творчих здібностей майбутніх учителів хореографії» та методичних матеріалів «Стратегії формування індивідуальних творчих здібностей майбутніх учителів хореографії (практичний аспект)», що дало змогу його ефективно впровадити у навчально-виховний процес чотирьох вищих навчальних закладів та актуалізувати проблему ефективно організації поза аудиторного виховного середовища майбутніх вчителів хореографії у вищих навчальних закладах задля формування в них індивідуальних творчих здібностей. Саме останнє, є особистим здобутком, що актуалізує практичну значущість дисертаційного дослідження Бикової Ольги Вікторівни.

Слід наголосити на тому, що на основі розробленого здобувачкою навчально-методичного комплексу формування індивідуальних творчих здібностей майбутніх учителів хореографії, у змісті дисертації охарактеризовано різні методичні підходи і аспекти, які допомагають педагогам вищої школи надати процесу формування досліджуваного феномену у майбутніх фахівців хореографічного мистецтва цілісності і значно більшої ефективності. Підтвердженням правильності зробленого нами останнього висновку є детальна характеристика форм і методів організації позааудиторної мистецько-хореографічної діяльності, які здобувачка переконливо розглядає як провідні чинники практичного досягнення мети і завдань дисертаційного дослідження з формування індивідуальних творчих здібностей майбутніх учителів хореографії.

Заслуговує на схвалення здійснений дисертантом педагогічний експеримент як його констатувальний, так особливо формувальний етап та досить ґрунтовне опрацювання здобутих експериментальних даних методами математичної статистики. Саме останнє дає всі підстави для визначення теоретичної ефективності як самого дослідження, так і своєчасності й важливості для педагогічної практики напрацьованих здобувачкою дидактичних матеріалів, розробленого змісту і відповідно форм і методів його презентації у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів. Підтвердженням цього висновку є досить ґрунтовно представлена здобувачем як у дисертації, так і в авторефераті апробація основних теоретичних і практичних положень дисертаційного дослідження у доповідях на численних міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях та семінарах.

Слід наголосити на тому, що основні результати дослідження також досить повно розкриті у 19 одноосібних наукових публікаціях здобувача, з яких 7 відображають основні наукові результати, 11 – апробаційного характеру, 2 – додатково репрезентують наукові висновки.

Аналіз дисертації та автореферату дає підстави стверджувати, що вони відповідають сучасним вимогам, що висуваються до такого виду робіт. Автореферат дисертації достатньо повно відображає структуру, основні положення, результати та висновки дисертаційної роботи й дає цілісне уявлення про хід його проведення.

Загалом дисертація Бикової Ольги Вікторівни заслуговує на позитивну оцінку, проте вважаємо за доцільне зробити деякі зауваження:

1. З нашої точки зору зміст основного поняття дисертаційного дослідження “формування індивідуальних творчих здібностей майбутніх учителів хореографії” доцільно розглядати під час актуалізації понятійно-категоріального апарату у параграфі 1.1., а не на етапі обґрунтування педагогічних умов в параграфі 3.1., що дало б об’єктивні підстави для визначення критеріїв, показників та рівнів досліджуваного феномену на

етапі діагностики сформованості індивідуальних творчих здібностей майбутніх учителів хореографії у 2 розділі.

2. На етапі теоретичного аналізу стану розробленості проблеми формування творчих здібностей у науково-педагогічних дослідженнях варто було б приділити більше уваги висвітленню поглядів не тільки представників психологічної галузі, а й педагогічної, задля цілісності сприйняття досліджуваного феномену та об'єктивного підґрунтя реалізації досліджуваної якості у позааудиторній виховній практиці вищого навчального закладу. Також, варто було б не обмежуватися аналізом наукових поглядів тільки українських дослідників щодо проблеми формування хореографічних здібностей, що дало б змогу посилити теоретичну частину рецензованої дисертаційної роботи.

3. У тексті дисертації, з нашої точки зору, необхідним було б надати більше уваги характеристиці показників професійно-креативного критерію, що давали змогу чітко визначити рівень сформованості індивідуальних творчих здібностей майбутніх учителів хореографії в процесі поза аудиторної роботи вищих навчальних закладів.

4. Зважаючи на те, що поняття «самоактуалізація» визначається (за А. Маслоу) як бажання розкрити власні здібності та творчий потенціал, а дефініція «креативність» передбачає творчу, новаторську діяльність, варто було у визначенні рівнів (само актуалізації, креативний, медіальний, мінімальний) сформованості індивідуальних творчих здібностей майбутніх учителів хореографії в процесі поза аудиторної роботи вищих навчальних закладів врахувати етимологію цих категорій.

5. Беручи до уваги те, що зміст третьої педагогічної умови дисертантка визначає, серед іншого, як такий, що «сприяє набуттю практичних навичок творчого хореографа», доцільно, з нашої точки зору, визначати педагогічну умову не як «використання», а як «створення комплексу завдань у процесі проходження педагогічної практики», що, частково, реалізується у ході формувального експерименту.

6. Задля розширення можливостей для розкриття креативного потенціалу у тексті дисертації варто було б висвітлити авторський внесок в удосконалення форм та методів поза аудиторної роботи вищих навчальних закладів, що посилює б цінність даного дослідження та дало б прямий вихід результатів дисертаційного дослідження на впровадження вимог Закону України “Про вищу освіту” у навчально-виховну практику підготовки фахівців спеціальності “Хореографія” у вищих навчальних закладах.

7. З огляду на обмеженість у професійному обігу фактичного матеріалу з проблеми формування індивідуальних творчих здібностей студентів хореографічних відділень вищих навчальних закладів, слід висловити побажання щодо публікації результатів дослідження як навчально-методичних рекомендацій або практичного посібника.

Однак висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку здійсненого дослідження. Дисертація Бикової Ольги Вікторівни є самостійним завершеним дослідженням, яке має цінність для теорії і методики виховання, відповідно має суттєву практичну значущість, відповідає вимогам щодо “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань”, а її автор Бикова Ольга Вікторівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри початкової освіти,
природничих і математичних дисциплін та
методик їх викладання Полтавського
національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

Підпис	<i>В. М. Богута</i>
Засвідчую	
Пров. фахівець	
відділу кадрів	<i>О. М. Паляниця</i>

В. М. Богута